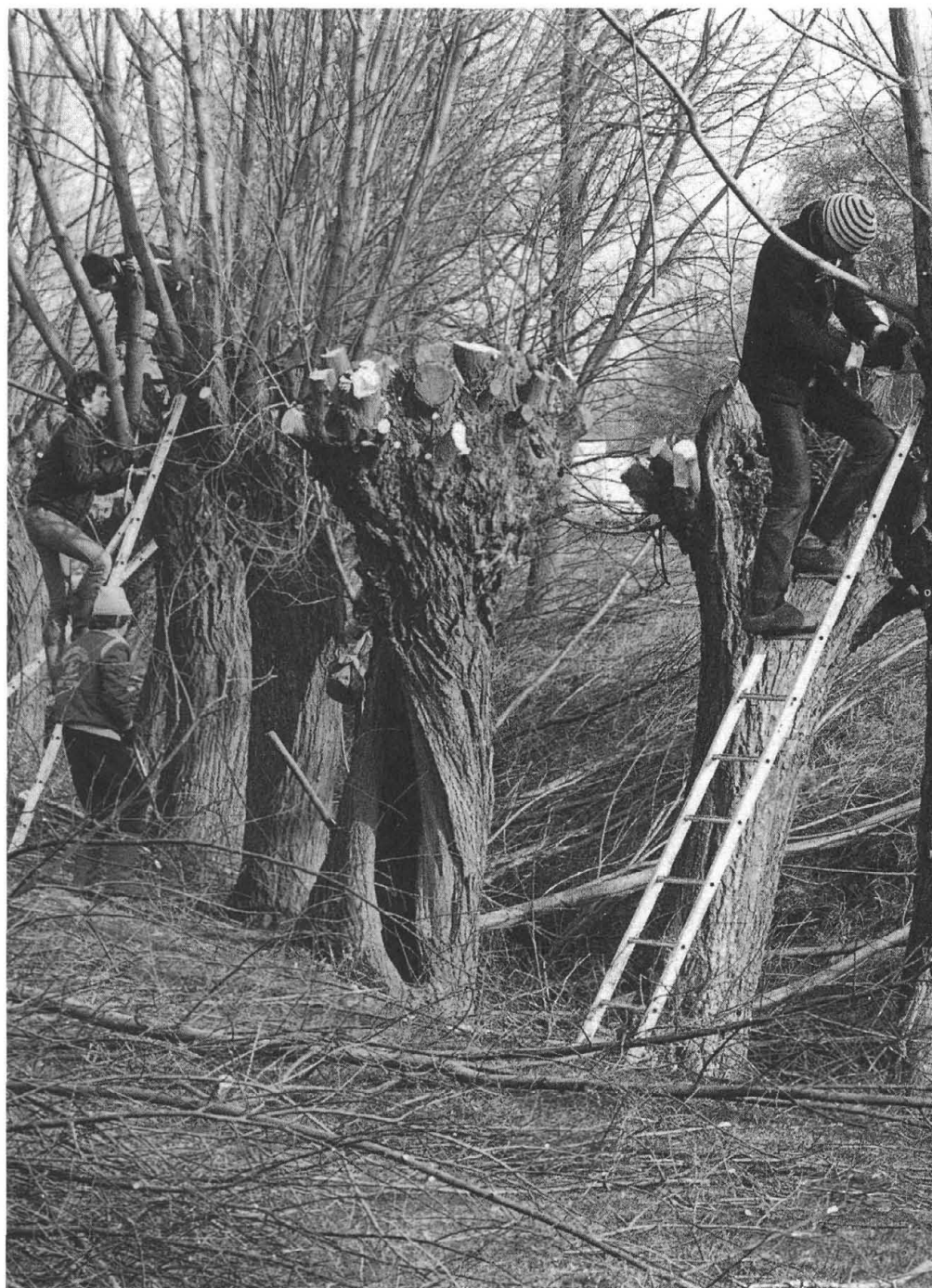

Bart van Tooren

Het laatste nummer van De Levende Natuur van deze eeuw heeft door het interview met Nijhoff en door de stukken over de "Natuurbalans" en over het "Natuurrapport Vlaanderen" het karakter van een terugblik. Zowel Nijhoff als de Natuurbalans maken, de titel van laatstgenoemde zegt het al, min of meer een balans op. In De Levende Natuur is al eerder aandacht besteed aan de balans van een eeuw natuurbescherming in Nederland, onder andere in het jubileumnummer van De Levende Natuur (maart 1996). Eerder dit jaar maakte Vogelbescherming samen met SOVON in De Levende Natuur die balans al op voor vogels (maartnummer De Levende Natuur). Natuurlijk weten we veel van die balans: de lengte van Rode Lijsten, met opname van veel eertijds in ons land algemene soorten, wijst helaas op een sterke achteruitgang van veel soorten planten en dieren. De balans van de veranderingen in de natuur in Nederland gedurende deze eeuw is in veel opzichten een trieste balans. De oorzaken zijn bekend: vernietiging, verzuring, vermesting, verdroging, versnippering om de belangrijkste te noemen.

Natuurbeheer in de

We mogen hopen dat in de komende eeuw deze factoren een minder grote rol zullen spelen. Mede daardoor zal vast en zeker een ander aspect van de natuur in ons land meer aandacht gaan krijgen: de kwaliteit van het beheer in de natuurterreinen.

Inmiddels is alleen al aan de grootste terreinbeherende organisaties in ons land 350.000 ha toevertrouwd. Beheren die organisaties echter wel zodanig dat het

terecht is dat er zo veel natuur aan hen is toevertrouwd? Maken de terreinbeherende organisaties a) de goede keuzen voor het beheer en b) wordt het beheer kwalitatief wel goed uitgevoerd?

In de tweede helft van deze eeuw was er wel maatschappelijke druk voor bepaalde vormen van beheer, maar toch kun je zeggen dat de doelstellingen binnen het terreinbeheer, incl. bijv. de aandacht voor cultuurhistorie, recreatieve

mogelijkheden, grotendeels door de organisaties zelf werd bepaald. En nog sterker geldt dat voor de kwaliteit van het beheer: werden de doelstellingen op een efficiënte en effectieve wijze gerealiseerd?

De vele controversiële meningen in dit land maakten en maken het de beheerder daarbij niet eenvoudiger: wel of geen herintroducties, moeten grutto's als weidekakoets of als bedreigde Rode Lijst soorten worden gezien, wel of niet

Zal het wilgen knotten in 2030 door vrijwilligers of door beroepskrachten worden uitgevoerd, of zal het beschouwd worden als een ontoelaatbare vermindering van de natuur? (Foto: P. de Wit).

De toenemende maatschappelijke rol en die toenemende betrokkenheid van het "publiek" bij natuurbescherming leidden ook tot een toenemende noodzaak om verantwoording af te leggen over dat beheer. In extreme gevallen moeten beheerders zich soms zelfs voor de rechter verantwoorden voor hun beheer, zoals bijv. in 1997 Natuurmonumenten overkwam in een geval van schade door vossen. Organisaties als vroeger Kritisch Bosbeheer ten aanzien van het bosbeheer en thans bijv. Dierenbescherming ten aanzien van de jacht volgen de terreinbeheerders op de voet in hun doen en laten. Nog sterker zal dat ongetwijfeld gaan gelden voor organisaties als SOVON, FLORON en De Vlinderstichting. Deze organisaties hebben een snel in omvang toenemend meetnet voor het bijhouden van de ontwikkelingen in het voorkomen in Nederland van Adders, Zilveren manen, Rozenkransjes, IJsvogels etc. Deze organisaties zullen bij geconstateerde achteruitgang van een soort in een terrein zeker direct aan de bel trekken als daar "verwijtbare" oorzaken of in hun ogen verkeerde beheerkeuzen aan ten grondslag liggen.

De terreinbeheerders zullen dus veel meer dan voorheen verantwoording af moeten leggen over hun beheer. En dat kan de kwaliteit van het beheer in de volgende eeuw alleen maar ten goede komen.

Ook het Programma Beheer kan daar een bijdrage aan leveren. Het Programma Beheer, het nieuwe subsidiestelsel van de overheid voor het terreinbeheer, gaat uit van het vergoeden van de werkelijke kosten van het instandhouden of realiseren van natuur. De beheerder dient hierbij regelmatig verantwoording af te leggen over het gevoerde beheer en/of de aanwezigheid van zeldzame plant- of diersoorten. Een positief te waarderen verandering. Wel kunnen er vooralsnog vraagtekens worden geplaatst bij het nuttig rendement van de regeling, zeker als snelheid van invoering boven kwaliteit wordt gesteld.

Dr. B.F. van Tooren

volgende eeuw

meegaan in de "Schotse Hooglander mode", welke mate van natuurontwikkeling en in welke vorm, korter maken van Rode Lijsten als "Leitmotiv" of liever het natuurlijke karakter van natuur en landschap?

Zeker is dat de terreinbeherende organisatie zich de laatste jaren steeds nadrukkelijker bewust zijn gaan worden van hun rol in de maatschappij; het interview met Nijhoff in dit nummer bevestigt

dit. De organisaties steken ook, en dat is toe te juichen, steeds meer energie in het maatschappelijke debat. Ook wordt er gestreefd naar meer recreatieve mogelijkheden, naar meer contact met de leden, de bezoekers van de terreinen; Staatsbosbeheer startte er zelfs een nieuw tijdschrift voor. De vraag kan gesteld worden of die toenemende belangstelling voor 'extern' (relaties) niet ten koste gaat van de zorg voor 'intern' (beheer)?